

TRAGE WEGEN

Via het Bels Lijntje naar sporen van de 'Dodendraad'

Baarle-Hertog

Pal op de grens in Zondereigen vind je een reconstructie van de 'Dodendraad'. In een Schalthaus zoals dit werd de draad onder stroom gezet. © Erik De Smet

Erik DE SMET

Mag het toch nog even over de Eerste Wereldoorlog gaan? Op het grondgebied van de gemeente Baarle-Hertog volgen we een deel van de Dodendraadroute en gaan we te voet op zoek naar getuigenissen over hoe de eerste wereldbrand werd beleefd op de grens tussen België en Nederland. Onderweg ontdekken we een formidabele 'trage weg', het Bels Lijntje, een voormalige internationale spoorlijn.

Onze tocht vatten we ditmaal aan bij het station Baarle-Grens. Eertijds bevond zich hier een groot internationaal treinstation op de lijn Tilburg-Aarschot. Het huidige gebouw is een van de startpunten van de Dodendraadroute.

In oktober 1914 streken hier tienduizenden Belgische vluchtelingen neer, op de loop voor de gruwel van de Duitse inval. Op een gegeven moment verbleven aan de veilige kant van de grens 24.000 Belgen zonder have of goed. De Aarschotse onderwijzersfamilie Claes, zo lezen we op een infobord, verbleef vier jaar lang aan de Nederlandse kant van de grensweg. Aan de huizen herken je probleemloos welke

kant Nederlands en welke Belgisch is.

Na enkele maanden schermde de Duitse bezetter de grens hermetisch af door middel van een elektrisch hek. In Baarle-Grens liep die 'draad' dwars door het station. Van het stationemplacement is nog heel wat te zien, maar sporen zijn er niet meer. Nu passeert hier het Bels Lijntje, een schitterend fietspad. We koersen over Nederlands grondgebied naar Zondereigen, gehucht van het Belgische Baarle-Hertog. Onderweg passeren we een ontmanteld depot van het Nederlandse leger uit de Koude Oorlog.

In Zondereigen stappen we het 3,3 kilometer lange Dodendraadpad af. Na het scannen van een QR-code op de infoborden kun je een ingesproken verhaal beluisteren. Van oudsher was Zondereigen het grootste gebiedsdeel van Baarle-Hertog, dat bestaat uit 22 enclaves op Nederlands grondgebied. Omdat onze noordburen tijdens Wereldoorlog I neutraal bleven, konden de Duitsers het centrum van Baarle-Her-

tog niet bereiken zonder Nederlands grondgebied te schenden en bleef de Belgische enclave derhalve onbezet, behalve het dorp Zondereigen, dat te bereiken is via Weelde of Merksplas.

Pal op de grens prijkt een reconstructie van het stroomhek waarmee de rijksgrens over driehonderd kilometer was afgesloten. Belangrijkste bedoeling was grensverkeer en spionage tegen te gaan. Op vijf draden aan dennenhouten palen stond 2.000 volt wisselspanning. De draden aanraken, was dodelijk. Twee rijen prikkeldraad moesten kleinvee weghouden van het hek.

Het parcours van het wandelpad volgt de nog bestaande patrouilleweg langs het stroomhek. Verzetslui en smokkelaars kropen met behulp van een houten ploiraam over de versperring. Na de oorlog gingen boeren de metaal draad hergebruiken, maar de porseleinen isolatoren gooiden ze achteloos weg.

Reeds van ver doemt, alweer pal op de grens, een gereconstrueerd Schalthaus op. In dergelijke hou-

ten schakelhuizen werd om de twee kilometer de spanning op de draad gecontroleerd.

Over het Bels Lijntje rijden we meermaals België in en uit. Baarle is één dorp, verdeeld over een Belgische en een Nederlandse gemeente. Binnen de Belgische enclaves zijn er niet zelden Nederlandse exclaves, soms niet groter dan een lap akkerland. Het is een restant van een nimmer opgelost conflict uit een vervlogen verleden en vandaag vooral een toeristische bezienswaardigheid.

Oorspronkelijk had Baarle één parochiekerk voor Belgen en Nederlanders, de Sint-Remigius op Belgisch grondgebied, maar dat leidde na 1830 tot onduidelijkheid. De nu tweehonderd meter verderop gelegen 'Hollandse' neoromaanse Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand behoort tot het bisdom Breda, de historische Sint-Remigius tot het bisdom Antwerpen.

Het Wereldoorlog I-Verzetspad brengt ons bij het Belgische gemeentehuis en dito postkantoor. Van hier vertrokken alle brieven naar onze jongens aan de IJzer. Tijdens de oorlog behoorde Baarle-Hertog tot het eveneens vrije arrondissement Veurne. Uit de Westhoek kwamen drie rijswachters zich in de enclave vestigen om de orde te handhaven.

De Nederlanders trokken rond Baarle dan weer een omheining van kippengaas op. Desondanks slaagde het Belgische leger erin om in een van de enclaves een zendmast van

Belangrijkste doel van het elektrische hek was grensverkeer en spionage tegen te gaan

veertig meter hoog op te richten, die vanaf maart 1915 actief was. De reconstructie van het zenden luisterstation MN7 is te bewonderen vanaf het pad in een maisveld.

De Dodendraadroute leidt verder naar het Baarlese gehucht Castelré, een Nederlandse bijna-exclave, haast omsloten door Belgisch grondgebied, dat slechts over een breedte van tweehonderd meter aan de rest van Nederland vastzit. Na Wereldoorlog I probeerden de Belgen de grens met Nederland recht te trekken en het grondgebied Baarle-Nassau als oorlogsbuit binnen te halen. Ze vingen bot.

Alle info over route en wandelingen is te vinden op de website www.dodendraad.org.

De 'Hollandse parochiekerk' van Baarle-Nassau, op Nederlands grondgebied natuurlijk. © Erik De Smet

Advertentie

GOEDKOOPSTE in zijn assortiment

Recoda
cava brut
75 cl

€ 4,07
€ 5,43/l

colruyt
laagste prijzen